

Mungu Anakupigania

SABATO MCHANA

Soma kwa Ajili ya Somo la Juma Hili: *Mwa. 15:16; Law. 18:24-30; 2 Tim. 4:1, 8; Kut. 23:28-30; Kum. 20:10, 15-18; Isa. 9:6.*

Fungu la Kukariri: “Na wafalme hao wote na nchi zao Yoshua akatwaa, wakati huo, kwa sababu yeye Bwana, Mungu wa Israeli, alipigania kwa ajili ya Israeli” (*Yoshua 10:42*).

Kitabu cha Yoshua kinayo matukio kadhaa yanayovuruga akili. Maswali mazito yanaibuliwa kutokana na dhana ya vita inayoendeshwa na Mungu au vita takatifu ikionesha kundi la watu ambao wamepewa agizo la kuangamiza kundi lingine.

Suala la vita inayoamriwa na Mungu kwenye Agano la Kale ni suala liletalo changamoto. Mungu anatokea kwenye Agano la Kale kama Bwana Mwenye enzi wa ulimwengu wote; kwa hiyo, kila kitu kinachotokea ni lazima, kwa namna fulani, kihusianishwe na mapenzi Yake ya moja kwa moja au yasiyo ya moja kwa moja. Hivyo swali hili halikwepeki, “Je, Mungu anawezaje kuruhusu mambo ya namna hiyo?” Juma lililopita tuliona kwamba Mungu Mwenyewe anahusika katika pambano lililo kubwa kuliko vita yoyote au pambano lingine lolote lililowahi kuwepo katika historia ya mwanadamu, pambano linalopenya kwenye kila kipengele cha maisha yetu. Tuliona pia, kwamba matukio, yote ya kibiblia na ya kidunia yanaweza kueleweka tu tukizingatia hoja ya pambano hilo.

Juma hili, tunaendelea kuchunguza utata wa vita hivi vilivyo dhinishwa na Mungu, mipaka na mazingira ya vita vilivyoagizwa na Mungu, njoozi ya mwisho ya amani iliyotolewa na manabii wa Agano la Kale na maana za kiroho za vita hivyo.

*Soma somo la juma hili ukijiandaa kwa Sabato, Novemba 1.

Uovu wa Wakanaani

Soma Mwanzo 15:16; Law. 18:24–30; Kum. 18:9–14; na Ezra 9:11. Aya hizi zinatuambia nini juu ya mpango mpana wa Mungu katika kuitoa nchi ya Kanaani kwa Waisraeli?

Yatupasa tutazame mbali zaidi ya kitabu cha Yoshua ili kuelewa kikamilifu kilichomaanishwa kwa uovu wa mataifa yaliyokaa Kanaani. Vitendo hivi vilivyochukiza vya mataifa haya vya kutoa watoto kafara, uaguzi, uchawi, uloji na umizimu vinadokezea hali hiyo (Kum. 18:9–12).

Ugunduzi wa maandiko ya kale ya kiugariti (*kutoka Ras Shamra*) unatupatia utambuzi zaidi wa dini na jamii ya Wakanaani, na unaonesha kwamba shutuma dhidi ya utamaduni huu hazikuwa za kueleweka tu bali – kulingana na viwango vya kimaadili vya Agano la Kale – pia zilikuwa halali.

Msingi wa dini ya Kikanaani ulikuwa katika imani kwamba jambo la kustaajibisha la asili, lililothibitisha uwezo wa kuzaa, lilitawaliwa na uhusiano wa kingono kati ya miungu na miungu wa kike. Hivyo wakafikiria shughuli ya ngono ya miungu kulingana na mwenendo wao binafsi wa ngono na wakajihusisha na mazoea ya kingono ili kuchochea miungu na miungu wa kike kufanya vivyo hivyo. Dhana hii ilileta matokeo ya kuanzishwa kwa ukahaba “mtakatifu,” ikihusisha makahaba wa kiume na wa kike waliojishughulisha na kaida za ulevi na uasherati, yote yakiwa ni sehemu ya desturi zao za kidini!

Taifa haliwezi kuinuka hadi kuwa juu kimaadili kuliko kiwango cha ile miungu ambayo watu wake wanaibabudu. Kama matokeo ya uelewa huo wa miungu yao, haishangazi kuwa mazoea ya kidini ya Wakanaani yalijihusisha kafara za watoto, ambazo Biblia ilionya wazi dhidi yake kwa ubayana kabisa.

Uthibitisho wa kiakiolojia unathibitisha kwamba kwa kawaida, wakazi wa Kanaani walitoa kafara za kawaida za watoto wao waliokuwa wazaliwa wa kwanza kwa miungu hiyo, mashetani hasa, waliyoyaabudu. Mifupa midogo iliyokuwa imepondwa pondwa na kuwekwa kwenye magudulia makubwa yenye maandishi yaliyoonesha yanashuhudia juu ya dini yao iliyodhalilisha na kile kilichomaanishwa kwa watoto wao wengi.

Hivyo, kufutiliwa mbali kwa Wakanaani halikuwa wazo lililokuja baadaye, jambo lililoibuka pale tu Mungu alipofanya uamuzi wa kuikabidhi nchi ya Kanaani kwa Waisraeli. Wakazi wa Kanaani walipewa muda wa rehema, muda wa rehema iliyoongezwa ambapo walikuwa na fursa ya kumtambua Mungu na tabia Yake kupitia kwa ushuhuda wa wazee wa imani walioishi kati yao. Walikuwa na nafasi hii, lakini ni dhahiri, waliitumia vibaya, na wakaendelea katika mazoea yao ya kutisha hadi hatimaye Bwana alipoamua kuyakomesha.

Jaji wa Juu Kabisa

Soma Mwanzo 18:25; Zaburi 7:11; Zaburi 50:6; Zaburi 82:1; Zaburi 96:10; na 2 Timotheo 4:1, 8. Aya hizi zinatambia nini kuhusu tabia ya kimaadili ya Mungu? Nafasi ya Mungu kama jaji wa ulimwengu inatusaidiaje kuelewa suala la vita vya kiungu?

Utakatifu wa tabia ya Mungu unamaanisha kwamba hawezi kuikubali dhambi. Yeye ni mvumilivu. Hata hivyo, ni lazima dhambi ivune matokeo yake ya mwisho, ambayo ni mauti (*Rum. 6:23*). Yahweh alitangaza vita dhidi ya dhambi, bila kujali kwamba ilikuwa wapi, iwe ni katika Israeli au kati ya Wakanaani. Israeli haikutakaswa kwa njia ya kushiriki kwenye vita vitakatifu na vilevile hakuna mataifa mengine yoyote yaliyotakaswa hivyo (*Kum. 9:4, 5; Kum. 12:29, 30*) hata wakati walipokuwa njia ya hukumu ya Yahweh dhidi ya taifa Lake teule. Tofauti na watu wengine wa kale wa Mashariki ya Karibu, Waisraeli walipata uzoefu ulio kinyume na vita vitakatifu, pale ambapo Mungu hakupigana kwa ajili yao bali dhidi yao, akiruhusu maadui wao wawakandamize (*linganisha na Yohua 7*).

Dhana nzima ya vita vitakatifu inaweza kueleweka tu ikiwa itaonekana kwa kuzingatia shughuli ya Mungu kama jaji au hakimumu. Vikitazamwa kwa namna hii, vita vya Israeli vya ushindi vinachukua sifa nyingine kabisa. Kwa kulinganisha na vita vya kiimla vya kujitukuza, vilivyokuwa vikitawala kwenye ulimwengu wa kale (na hata wa kwetu leo), vita vya Israeli havikukusudiwa kuleta utukufu kwao wenyewe bali kuthibitisha haki na amani ya Mungu kwenye nchi. Hivyo, katika kiini cha uelewa wa dhana ya vita vitakatifu, imesimama dhana ya utawala na ukuu wa Mungu, ambavyo vinawekwa rehani kwenye taswira ya Mungu kama mpiganaji, kama ilivyo katika taswira ya Mungu kama mfalme na hakimumu.

Yahweh kama mpiganaji ndiye ambaye, kama hakimumu, anawajibika katika kutekeleza, kudhibiti na kudumisha utawala wa sheria, ambao unaakisi tabia Yake. Picha ya Mungu kama mpiganaji, ikifanana na ile ya Mungu kama hakimumu na mfalme, inatangaza kwamba Yahweh hatavumilia milele uasi dhidi ya utaratibu Wake uliothibitishwa. Hivyo, mtu anaweza kuthibitisha kwamba lengo la shughuli ya Yahweh kamwe si vita vyenyewe, au ushindi wenyewe, bali urejeshwaji na uthibitishwaji wa haki na amani. Hatimaye, kuhukumu na kuanzisha vita, au kutenda haki, ni kitu kile kile ikiwa Mungu ndiye mhusika wa kitendo hicho husika.

Mtafakari Mungu kama hakimumu mwenye haki asiyeweza kupokea rushwa wala kuathiriwa na upendeleo. Huyu Mungu ambaye hatadumu kuvumilia dhambi, ukandamizwaji, kuteseka kwa wasio na hatia, na unyonyaji wa waliokandamizwa anakuwaje sehemu ya injili?

Unyang'anyaji au Maangamizo

Linganisha Kut. 23:28–30; Kut. 33:2; Kut. 34:11; Hesabu 33:52; na Kumbukumbu 7:20 na Kutoka 34:13; Kumbukumbu 7:5; Kumbukumbu 9:3; Kumbukumbu 12:2, 3; na Kumbukumbu 31:3, 4. Aya hizi zinadhihirisha nini juu ya kusudio la kuitwaa nchi na kiwango cha uharibifu?

Kusudio la awali la Mungu kwa ajili ya Wakanaani halikuwa ni kuwaangamiza kabisa, bali, kuwanyang'anya. Uchunguzi wa ibara hizi inayoonesha namna ambavyo Israeli ilibidi wahusike kwenye mapambano ya kuitwaa nchi ilitumia maneno yanayo kuhusu kunyang'anywa, kuondolewa na kutawanywa kulikofanywa dhidi ya wakazi wa ile Nchi ya Ahadi.

Kundi la pili la maneno yanayoonesha uangamivu na yenye kuonesha Israeli kama mhusika wa kitendo linarejelea zaidi kwa vitu visivyo na uhai, kama vile vifaa vya ibada ya kipagani na vitu vilivyotengwa kwa ajili ya uangamivu. Ni dhahiri, sehemu za ibada ya kipagani na madhabahu yake vilikuwa ndivyo vituo muhimu vya dini ya Kikanaani.

Vita vitakatifu vinaelekezwa hasa kwa utamaduni na jamii potovu ya Kanaani. Ili kuepuka kuchafuliwa, iliwapasa Israeli kuangamiza vitu vyote vilivyokuwa vikichochea upotovu. Hata hivyo, wakazi wote wa Kanaani, na wale ambao kama mmoja mmoja, walitambua ukuu wa Mungu kabla ya nchi kutwaliwa, hata wakati wa lile tukio la kutwaliwa kwa nchi, waliweza kuokoka kwa njia ya kuwa wahamiaji (*Yos. 2:9-14; linganisha na Amu. 1:24-26*). Sehemu pekee ya wakazi wa Kanaani iliyofikiwa na uangamivu kama ilivyotarajiwa walikuwa wale waliojitenga kwenye miji yenye ngome, wakiendelea kwa ukaidi kuasi dhidi ya mpango wa Mungu kwa ajili ya Waisraeli, na wakifanya mioyo yao kuwa migumu (*Yos. 11:19, 20*).

Hata hivyo, hili huibua swali: ikiwa kusudio la awali la kuitwaa Kanaani lilikuwa ni kuwaondoa wakazi wa ile nchi na si kuwaangamiza, kwa nini ilipasa Waisraeli waue watu wengi kiasi kile?

Uchanganuzi wa aya za kibiblia uliohusiana na kuitwaa Kanaani ulidhihirisha kwamba kusudio la awali la kuitwaa ile nchi ulidokeza juu ya kutawanywa kwa wakazi wa Kanaani.

Hata hivyo, wengi wa Wakanaani, kama yule Farao wa Misri, walifanya mioyo yao kuwa migumu na kutokana na hilo, wakawa sehemu ya utamaduni kiasi ambacho uangamivu wa utamaduni wao ulimaanisha kwamba ilipasa waangamizwe pia.

Ni vitu gani kwenye tabia yako na mazoea yako binafsi ambavyo lazima viondolewe na kuteketezwa?

Uchaguzi Huru

Soma Kumbukumbu la Torati 20:10, 15–18; Kumbukumbu la Torati 13:12–18; na Yoshua 10:40. Je, sheria ya kivita na utaratibu dhidi ya mji wenye kuabudu sanamu katika Israeli, inayoelezewa kwenye Kumbukumbu la Torati, inatusaidiaje kuelewa mipaka ya uangamivu mkamilifu kwenye vita ambavyo Israeli ilishiriki?

Maandiko ya Kiebrania, yanatumia neno la kipekee katika kuelezea uangamivu wa watu vitani: *cherem*. Neno hili linahusiana na kile “kilichopigwa marufuku,” “kilicholaaniwa,” au “kilichotolewa kwa ajili ya uharibifu.” Mara nyingi, linamaanisha kuwekwa kwa watu kusikoweza kupingwa, wanyama, au vitu visivyo na uhai katika eneo la pekee la Mungu, ambapo katika vita, mara nyingi pia, ilikuwa ni kwa uharibifu wao. Dhana na matumizi ya *cherem* kama uondoaji wa jumla wa watu katika vita yanahitaji kueleweka kulingana na pambano la Yahweh dhidi ya nguvu za uovu za ulimwengu, ambapo tabia na sifa Yake ziko hatarini.

Tena, tangu dhambi ilipoibuka duniani, hakuna upande wa kati: mtu anakuwa ama upande wa Mungu au yuko kinyume Chake. Upande mmoja unaongoza kwenda uzimani, uzima wa milele, na upande mwingine katika mauti, mauti ya milele.

Kitendo cha kuharibu kabisa kinaelezea hukumu ya haki ya Mungu dhidi ya dhambi na uovu. Kwa namna ya pekee, Mungu aliagiza utekelezaji wa sehemu ya hukumu Yake kwa taifa Lake alilolichagua, Israeli ya kale. Bidii ya kufanya uangamivu ilikuwa chini ya utawala wake wa kiungu, jambo lililokuwa na ukomo wa muda katika historia, kuitwaa nchi, na kwenye eneo lililoelezewa vizuri kijiografia, Kanaani ya kale. Kama tulivyoona katika somo la jana, wale waliokuja chini ya zuio la uharibifu kwa kawaida waliasi dhidi ya makusudi ya Mungu na kuyakataa, pia bila kutubu kamwe. Kwa hiyo, uamuzi wa Mungu wa kuwaangamiza haukuwa wa kiholela wala wa kizalendo.

Aidha, Israeli wangeweza kutarajia kutendewa vivyo hivyo ikiwa wangeamua kupokea mtindo huo wa maisha kama Wakanaani (*linganisha na Kumbukumbu la Torati 13*). Hata kama inaonekana kwamba vikundi vilivyoko kila upande wa vita vya kiungu vimejulikana mapema (Waisraeli wanapaswa kurithi nchi na Wakanaani wanapaswa kuangamizwa), kuna uwezekano wa kuhama kutoka upande mmoja hadi mwingine, kama tutakavyoona katika masuala ya Rahabu, Akani na Wagibeoni.

Watu hawakupata ulinzi kiholela au kuwekwa katika hali ya kupigwa marufuku. Wale walionufaishwa na uhusiano na Yahweh wangeweza kupoteza hadhi yao ya kipekee kwa sababu ya uasi, na wale walio katika hali ya kupigwa marufuku, wangeweza kujisalimisha kwa mamaka ya Yahweh na kuishi.

Ukaidi wa Wakanaani dhidi ya Mungu unamaanisha nini kiroho katika muktadha wetu leo? Yaani, ni nini matokeo ya uchaguzi wetu huru kwa ajili yetu binafsi?

Mfalme wa Amani

Je, aya zifuatazo zinaelezeaje wakati ujao ambao Mungu alikuwa akiwawazia watu Wake? Isa. 9:6; Isa. 11:1-5; Isa. 60:17; Hos. 2:18; Mik. 4:3.

Ingawa suala linalotazamwa sana kwenye somo la juma hili limehusisha vita vilivyoungwa mkono na kusaidiwa na Mungu, vya Agano la Kale, yatupasa tutaje mada nyingine yenye umuhimu sawa na hiyo ya maandiko ya kinabii ya Agano la Kale: njozi ya wakati ujao ya kipindi cha amani cha Kimasihi. Masihi anaelezewa kama "Mfalme wa Amani" (Isa. 9:6). Atakaribisha ufalme utakaotawaliwa na amani, ambapo simba na mwanakondoo watachungu pamoja (Isa. 11:1-8), ambapo hapatakuwa na uangamivu au kudhuriana (Isa. 11:9), ambapo amani itatawala (Isa. 60:17) na kutiririka kama mto (Isa. 66:12).

Soma 2 Fal. 6:16-23. Ni habari gani za undani ambazo kisa hiki kinatupatia kufikia kwenye makusudio ya ndani zaidi ya Mungu kwa ajili ya watu Wake na jamii ya wanadamu?

Fikiria kisa cha kulishwa kwa jeshi la Washami kutokana na kile alichokianzisha Elisha. Badala ya kuwaua (2 Fal. 6:22), aliwaonesha mpango wa juu zaidi, amani, ambayo daima imekuwa ni shauku ya Mungu kwa ajili ya watu Wake. Inapendeza kuona kwamba Elisha anatambua kikamilifu juu ya ubora wa jeshi lisiloonekana linalowazunguka maadui (2 Fal. 6:17). Kadiri Mungu anavyohusika kwenye pambano la ulimwengu wote ambalo pia limeiathiri sayari yetu, lengo la mwisho la ukombozi si pambano linalodumu au hata hali ya kutiisha adui milele katika hadhi ya utumwa, bali badala yake, amani ya milele. Vurugu zikiendelea kuzaa vurugu (Mt. 26:52), amani huleta amani. Kisa kinahitimishwa kwa kusema, "Basi akawaandalia chakula tele; nao walipokwisha kula na kunywa, akawaacha, wakaenda zao kwa bwana wao. Na vikosi vya Shamu havikuja tena katika nchi ya Israeli" (2 Fal. 6:23).

Fikiria kuhusu njia zote tunazoweza kuwa mawakala wa amani, kwa kutafuta kumfuatisha Yesu. Vipi kuhusu maisha yako mwenyewe sasa hivi? Ni kwa njia gani, katika pambano lolote unaloweza kuwa unakabiliana nalo, unaweza kuwa wakala wa amani badala ya wakala wa vita?

Jifunzo Zaidi:

Soma Ellen G. White, "Anguko la Yeriko," uk. 129–140, kwenye *Wazee na Manabii, sehemu ya 2*.

Kama ilivyo kwa kila kitu kwenye Biblia, kujua muktadha na usuli wa jambo ni muhimu sana. Kama tulivyoona, pambano kuu la ulimwengu wote na wazo linalorudiwa rudiwa la Mungu kama Hakimu ni muhimu katika kuelewa mapambano haya dhidi ya Wakanaani.

"Mungu si mwepesi wa hasira. Aliyapatia mataifa maovu muda wa rehema ili wapate kumjua Yeye na tabia Yake. Kulingana na nuru iliyotolewa ndivyo ilivyokuwa hukumu yao ya kukataa kupokea nuru na kuchagua njia zao wenyewe badala ya njia za Mungu. Mungu alitoa sababu kwa nini hakuwanyang'anya Wakanaani mara moja. Uovu wa Waamori ulikuwa haujajaa. Kupitia kwa uovu wao walikuwa wakijileta wenyewe hadi kwenye hatua ambapo ustahimilivu wa Mungu usingeweza kuendelea kufanya kazi na wangeangamizwa. Kisasi cha Mungu kingeahirishwa hadi hatua hii ifikiwe na uovu wao ujae. Mataifa yote yalikuwa na kipindi cha rehema. Wale waliofanya sheria ya Mungu kuwa batili wangeendelea mbele kutoka hatua moja hadi nyingine ya uovu. Watoto wangerithi roho ya uasi ya wazazi wao na wangekuwa wabaya kuliko baba zao waliowatangulia hadi hasira ya Mungu ingewashukia. Adhabu isingepungua kwa kuahirishwa." – Maoni ya Ellen G. White, *The SDA Bible Commentary*, gombo la 2, uk. 1005.

Maswali ya Kujadili:

- ① Jadili maana ya Mungu kuwa hakimu wetu pamoja na kuwa Jaji Mkuu wa ulimwengu wote. Kwa nini unafikiri ukweli kwamba Mungu ndiye Jaji ni hoja ya msingi kwenye injili na kwa wokovu wetu?
- ② Suala la Wakanaani linatupatiaje dirisha la kuona subira na haki ya Mungu? Tunawezaje kuakisi tabia ya Mungu kwa namna tunavyoshughulika na wanadamu wenzetu?
- ③ Hebu fikiria juu ya kanuni ya msingi ya uhuru wa kuchagua. Kwa nini unadhani kwamba Mungu anaheshimu uhuru wetu wa kuchagua? Upendo na uhuru wa kuchagua vinahusianaje?
- ④ Agano la Kale linavyo visa vingi vya vita na mapambano, lakini hatimaye, linatabiri juu ya njozi ya amani. Wakristo wanapaswa kufanya sehemu gani katika kuimarisha amani katika mazingira yao?